

JOAQUIM PELLICENA

EL NOSTRE IMPERIALISME

(LA IDEA IMPERIAL DE PRAT DE LA RIBA)







[Ba]rcelona - Agost de 1930



EL NOSTRE IMPERIALISME



JOAQUIM PELLICENA

EL NOSTRE IMPERIALISME

(LA IDEA IMPERIAL DE PRAT DE LA RIBA)





Barcelona - Agost de 1930



Sarrià A. G., Pl. Zorrilla, 6. - BARCELONA (S.)

S'ha escaigut recentment l'aniversari de la mort de Prat de la Riba. El seu record, la seva memòria venerable, han superat, en l'esperit de tots els catalans, aquell horitzó immediat d'evocacions, on es deturen les anècdotes i els tòpics, i on mor, a la llarga, l'eficàcia d'una obra i d'un exemple.

Els qui professen la mateixa doctrina política de l'autor de La nacionalitat catalana, *que senten com ell, en la mesura pròpia, el patriotisme constructiu que ell practicà, i que han restat fidels a les seves normes d'actuació, s'han complagut a documentar aquesta commemoració amb el comentari i la difusió de l'obra i de l'home. De l'home, en tant que patrici i que ciutadà. De l'obra — que és consubstancial amb ell mateix — en el doble sentit dels seus llibres, de les seves idees, dels seus parlaments, i ensems de la seva tasca creadora, de proselitisme i de govern. La mateixa* Joventut *de la Lliga Regionalista, que edita aquestes pàgines, ha procurat i seguirà procurant contribuir a aquest positiu homenatge, fent-lo trascendir a les esferes populars, i convertint-lo per tots els mitjans en una lliçó de ciutadania.*

Una de les aportacions més apreciables i més significatives en aquest sentit, és la del benvolgut Director de La Veu de Catalunya, *Joaquim Pellicena*

Camacho, entorn de la idea imperial de Prat de la Riba. Recordem que aquest treball, publicat en l'esmentat diari en la data de la commemoració, havia estat objecte d'una conferència a Sabadell que, sobre El nostre imperialisme, hi havia de donar l'autor, en uns moments culminants, de revifalla política. La Lliga Regionalista de la ciutat vallesana, hagué, però, d'acontentar-se rebent el distingit publicista i comentant amb ell en la intimitat la tesi de la seva dissertació.

Apareguda després, fragmentàriament, a les pàgines de La Veu, la Joventut de la Lliga Regionalista no es sabé estar de demanar autorització a l'autor per editar-la en un fascicle, que en permetés alhora la millor conservació i la major difusió. El seu prec fou amablement atès, i per això apareixen avui així a la llum pública aquestes pàgines.

El sentit imperialista de Prat de la Riba responia — com és sabut — a una vasta i assenyada concepció, en la qual entraven a la vegada el desig d'expansió i d'enfortiment del catalanisme i de la nostra consciència collectiva com a poble, l'ordenació progressiva de la nostra cultura i dels elements i disciplines necessaris per a formar-la, i l'afirmació de la nostra sobirania política dintre la realitat integral del conjunt dels pobles hispànics. La deformació que aquests conceptes han sofert després, i l'experiència doctrinal i política que, més o menys directament, ens ha pervingut dels nacionalismes absorbents i dels imperialismes despòtics, farien, així, actualíssimes aquestes pàgines de Joaquim Pellicena, si ja no les fes prou interessants llur contingut intrínsec i la remembrança de la qual són respectuós mirall.

Sobretot, quan aquesta és la primera anyada que l'aniversari d'En Prat pot ésser celebrat lleialment, ferventment, a plena llum, i quan Catalunya reprèn, a l'entorn d'aquesta data memorable, el camí de les seves vindicacions i de les seves apellacions de justícia.

Per la "Joventut" de la Lliga Regionalista, JOSEP CODOLÀ, President; J. GUAL MONTARDIT, Secretari.

EL NOSTRE IMPERIALISME

Enric Prat de la Riba deia, al darrer capítol de la seva obra immortal, *La Nacionalitat Catalana,* on hi ha coincidències amorosívoles amb l'*Himne ibèric* de Joan Maragall, que el nostre poble, sense haver aconseguit la plenitud d'expansió interior, sense haver conquistat encara l'Estat, el dret i la llengua, havia començat ja la segona funció de tots els nacionalismes, la influència exterior, la funció imperialista. Recordava que el criteri econòmic dels catalans en les qüestions aranzelàries feia anys que havia triomfat. I afegia que el nostre pensament polític havia emprès la seva lluita amb les concepcions dominants i els primers combats feien augurar ben propera la victòria.

La contemplació serena dels fets esdevinguts d'ençà que foren escrites aquelles paraules, conjunt de panorames ideals que ja comencen de tenir una perspectiva històrica, ens permet comprovar l'exacta visió de la realitat peninsular que posseí el nostre gran estadista. Com a síntesi perfecta de tota la seva doctrina i de tot el seu pensament, Prat de la Riba donava al nacionalisme integral de Catalunya la missió ideal de despertar amb el seu impuls i amb el seu

exemple les forces adormides de tots els pobles espanyols.

El nostre imperialisme, la nostra concepció imperial, no és, doncs, ni ha estat mai, com ja remarcava Prat de la Riba, una concepció separatista, sinó tot el contrari, una concepció peninsular, una concepció ibèrica. No hi fa res que aquesta concepció sembli, avui com avui, utòpica. Tota la història del món és pastada amb fets que ahir semblaren utopies, amb realitats que ahir semblaren somnis. D'altra banda un ideal és sempre, una mica, com una mena de límit matemàtic, és a dir, com un punt al qual podem atansar-nos indefinidament, sense arribar mai a confondre'ns-hi. Es evident que Portugal, avui, no pensa en una possibilitat de cap mena de federació ibèrica. Es evident que, abans i tot d'iniciar tan sols qualsevol conversa en aquest sentit, cal estructurar la nova Espanya en forma natural, cal donar al conjunt viu dels pobles espanyols una aptitud d'imperi. No oblidéssim, però, tampoc, que esperits selectíssims de Portugal han tingut i tenen també aquesta concepció peninsular. L'única cosa que cal és possibilitar la concreció d'aquests ideals en un bastiment polític.

UNA APTITUD D'IMPERI VOL DIR UNA CAPACITAT DE CONVIVÈNCIA

Es, doncs, molt útil que examinem amb alguna detenció el concepte del nostre imperialisme. Nosaltres prenem ací la paraula *imperi* en el sentit espiritual, com a influència o poder dels factors d'ordre moral damunt dels individus i dels pobles. Una força im-

perial és sempre una força creadora. No hi ha, però, vera força imperial sense una idea. I la força imperial d'una idea és la que regeix el món i escriu la història.

Segons la nostra concepció, i aquest punt és fonamental en la nostra doctrina, una aptitud d'imperi vol dir, essencialment, una capacitat de convivència. En aquesta concepció radiquen les nostres esperances quant a l'esdevenidor immediat de Catalunya. La nostra gran dissort històrica fou que, en el moment de constituir-se els grans Estats moderns a base de les monarquies absolutes, ens trobàrem, no sols mancats d'una dinastia pròpia, que pogués realitzar les nostres concepcions polítiques, sinó amb uns corrents universals que pugnaven amb la nostra idea imperial d'aleshores, si és que encara en teníem. Avui, però, els corrents universals coincideixen venturosament amb les nostres concepcions i amb els nostres ideals.

La societat és un ésser orgànic. La ciència biològica demostra que sense organització no és possible la vida. Hi ha, doncs, ja, en la misteriosa economia de la Creació, el germen viu de la idea imperial d'estructura, d'organització, de convivència. En els pobles, en els individus, en tota cosa viva, hi ha en primer lloc, una afirmació unitària de la pròpia personalitat, igual a ella mateixa, distinta de totes les altres. Això és, en els pobles, el nacionalisme. Però els pobles que arriben a la plenitud d'una idea, senten, com els individus pletòrics de vida, la necessitat orgànica de l'expansió. Aquesta expansió ens ofereix tres etapes, que, successives en l'ordre lògic, poden ésser simultànies, i ho són sovint, en l'empenta bio-

lògica. Primera etapa, unir el que és semblant; segona etapa, destriar el que és distint; tercera etapa, utilitzar les diferències com a elements i materials d'una construcció més vasta.

Aquestes tres etapes es resolen en unitat orgànica, afirmació de la pròpia personalitat, aptitud de convivència.

L'ELEMENT MATERIAL I L'ELEMENT ESPIRITUAL DE L'IMPERIALISME

La nació, societat natural, és una unitat de cultura. Una cultura és la concreció immortal d'una llengua. Una llengua és l'ànima no moridora d'un poble. Històricament, una Ciutat és una Idea, una Nació és una Cultura. L'imperialisme integral no pot ésser solament una força física ni solament una força moral. Ha d'ésser alhora una força material i una força espiritual. Durant segles de la història, aquesta força material ha estat la força de les armes. Hi ha pobles que han dominat per la cultura. Hi ha pobles que han dominat per les armes. Quan els pobles han dominat solament per les armes, llur dominació ha estat efímera. Quan els pobles han dominat solament per la cultura, llur dominació ha estat incompleta. Avui, però, les noves concepcions universals rebutgen la dominació per la violència. Fins ara la guerra era lícita com a instrument de política nacional per la seva eficàcia constructiva. La gran catàstrofe de 1914 a 1918 demostrà, desastrosament, que la guerra havia perdut ja tota eficàcia com a instrument de política nacional. I, en política, si tots els mecanismes

innecessaris són pertorbadors, tots els procediments ineficaços són il·lícits. En política, tots els procediments que menen a la consecució de l'ideal són lícits, perquè els il·lícits no hi menen. Així, en política, es confonen la utilitat i l'ètica en una síntesi pragmàtica.

És per això que en adonar-se la consciència universal que, en el curs de la vida de la nissaga humana, la guerra havia perdut la seva eficàcia com a instrument de política nacional, és a dir, que havia perdut la seva capacitat de construcció, s'ha apressat a proclamar-ne solemnialment la il·licitud, a foragitar la guerra del clos del dret. Aquesta és la significació radical del Pacte Kellogg.

EL CONCEPTE DE DOMINACIÓ ÉS SUBSTITUIT PEL CONCEPTE DE CONVIVÈNCIA

Així, l'imperialisme modern, la idea imperial, ha substituït definitivament el concepte de dominació pel concepte de convivència. Per a l'expansió dels pobles, per a la legítima difusió de llur cultura i de llur riquesa, no cal dominar, cal conviure. Anglaterra no pot continuar exercint la seva influència econòmica i cultural damunt els pobles de l'India i l'Egipte amb l'únic instrument de la dominació. Per a conservar aquests territoris, com a camp propici de la seva expansió, inicia ja l'estructura d'una convivència. Aquesta és la nova concepció imperialista universal, concepció que coincideix sortosament amb la idea imperialista de Catalunya. Els corrents universals d'ara no ens són contraris, com ho foren en els dies precursors del Renaixement; ens són totalment fa-

vorables. Això augmenta la nostra responsabilitat. Si no ens en sabíem aprofitar, no podríem culpar ningú de les nostres renovades dissorts. Fórem nosaltres els únics que en tindríem la culpa.

Catalunya l'ha sentit sempre, amb una identificació racial, aquest concepte constructiu de l'imperialisme. El mateix en els dies genesíacs de la seva formació que en els dies gloriosos de la seva creixença, romangué fidel a la concepció constructora i fecunda de l'imperialisme, concepció inspirada pel seny ancestral. I quan vingué la decadència persistiren dins l'esperit del nostre poble aquelles orientacions fonamentals, aquelles directrius característiques.

CULTURA I RIQUESA

Cal que ens fixem en un detall ben significatiu. L'any 1702, en començar el segle XVIII, es reuniren a Barcelona les darreres Corts normals de Catalunya, presidides pel mateix Rei Felip V, que més tard havia de destruir-les. I en aquelles Corts, al costat de les afirmacions espirituals, encara que esmorteïdes per la decadència, els representants de les ciutats i viles de Catalunya revindicaren els drets dels catalans per a comerciar amb Amèrica. L'any 1885, a les darreries del segle XIX, reunides les forces vives de Barcelona a la sala de Llotja, com una mena de Corts renaixents, Valentí Almirall sintetitzà el sentit de l'Assemblea en una proposició contrària alhora a la unificació del dret, que amenaçava l'ànima de Catalunya, i al "modus vivendi" amb la Gran Bretanya, que amenaçava la nostra riquesa. És a dir, a través

de dues centúries persisteix la nostra concepció imperial: el seu element espiritual és la nostra cultura; el seu element material és, no la força de les armes, sinó el fruit del nostre treball, la nostra riquesa. Aquesta concreció de l'element material del nostre imperialisme responia perfectament a la naturalesa mateixa del nostre poble, de vocació mercantil, de caràcter feiner, que, en el transcurs dels segles, havia de seguir, encara que a distància, per les circircumstàncies polítiques, totes les evolucions i totes les fases de la civilització industrial amb el complex engranatge del seu desenvolupament. Així Catalunya, refeta a poc a poc de la seva decadència històrica, venç la inèrcia de la davallada amb l'impuls de la Renaixença, enllaça la seva vida moderna amb la seva vida de l'antigor, reprèn el ritme del seu propi esperit i de la seva pròpia natura. La renaixença mercantil i industrial produeix la renaixença literària i política. Cultura i riquesa s'integren inseparablement en la consciència nacional amb l'actuació política i l'empenta alliberadora i constructiva.

CAL QUE DEFENSEM LES NOSTRES CONCEPCIONS ECONÒMIQUES

L'Estat Espanyol, com a entitat política moderna, no hauria estat possible, no hauria estat viable, si, en l'hora crítica de l'evolució d'Europa envers un tipus de civilització industrial, Catalunya, amb l'esforç formidable del Foment, i dels precursors del Foment, no li hagués donat una capacitat de superació i, doncs, de supervivència. Cal que, en aquesta

tasca no vacil·lem. Cal que lluitem ardidament contra una tara nostra que sembla hereditària, que sembla congènita, però que podem vèncer amb l'imperi de la voluntat.

Em refereixo a la tara de deixar les coses incompletes. A Barcelona tenim monuments inacabats, esglésies sense façana o sense campanar, carrers a mig obrir. No deixem, també, sense acabar aquest edifici polític de l'Estat Espanyol modern, que hem començat d'aixecar, nosaltres, amb la nostra bastida econòmica. Complirem així un deure de lleialtat envers nosaltres mateixos, envers les nostres concepcions i els nostres ideals. Complirem també un deure indefugible de pròpia defensa car, si la fàbrica política, que fa més d'un segle començàrem a construir, s'ensorrés ara tot d'una, la nostra bastida econòmica seria arrossegada en la catàstrofe i cauria esbocinada. És clar que la vitalitat interna de Catalunya acabaria per triomfar de totes les dificultats i reprendria, un dia o altre, el seu camí altra volta ascensional. Però és deure de tots evitar provatures temeràries, contratemps innecessaris, que, si més no, retardarien novament la creixença normal del nostre poble. Durant l'accidentat curs de la seva vida, ja ha hagut de patir prou vegades aquesta depriment influència aturadora.

UNA SÍNTESI HISTÒRICA

Fou aquest defecte persistent de no perfeccionar les coses, i deixar-ho tot sense acabar, la causa principal de les nostres fallides històriques. El nostre po-

ble tenia davant seu, al moment d'anar a concretar-se en un Estat modern definitiu, tres solucions possibles: la solució peninsular, la solució occitana, la solució mediterrània. Qualsevol d'aquestes tres solucions, cercada amb persistència, hauria pogut ésser aconseguida. Totes tres foren clarament intuïdes pel nostre poble, i això honora la seva perspicàcia. Però, per una apetència d'ambició desproporcionada amb els instruments disponibles, totes tres solucions foren intentades inorgànicament, sense un enllaç lògic ni una decisió biològica. Foren assajades simultàniament o successivament, però sempre amb timidesa, sempre amb aquella vacil·lació i aquell dubte, que revela en els pobles una gravíssima crisi de pensament imperial.

El mateix Rei que vencia a Las Navas de Tolosa moria heroicament a Muret.

Arriba un instant que el nostre poble sembla definitivament decidit per la solució mediterrània. Mallorca, Sardenya, Sicília, Tunis, Malta, Atenes, assenyalen el camí d'Orient. Era, però, ja massa tard. Els segles perduts en provatures, que haurien hagut d'ésser complementàries i sols foren contradictòries, no havien passat debades. Mancat d'una dinastia pròpia, que hagués estat l'instrument nacional de l'època, el nostre poble no pogué contrarestar la força aclaparadora dels dos fets memorables que impossibilitaven la solució tardanament escollida: l'entrada dels turcs a Constantinoble i el descobriment d'Amèrica. La col·laboració catalana a Lepant fou encara una reacció gairebé instintiva i desesperada contra la inclemència del fat. El nostre poble havia renunciat a la solució occitana, quan encara era possible.

Havia renunciat a la solució peninsular quan era encara viable. Havia optat per la solució mediterrània quan fets nous la convertien en inassequible. I aleshores vingueren la desorientació, el renunciament, la decadència. Mancat d'una idea imperial, el nostre poble, malgrat les reaccions heroiques de 1640 i 1714, per a no assenyalar sinó les dues dates més representatives, caigué en la inòpia provinciana. Però, al moment mateix de la caiguda, l'instint biològic, que no falla mai en els pobles, ens assenyalà el camí de la renaixença.

EL DESIG DE COMERCIAR AMB AMÈRICA

La nova realitat peninsular era Amèrica, i d'aquella realitat, que Portugal i Castella atenien, Catalunya n'havia estat absent més de dos segles. I n'havia estat absent, en part, per la injustícia d'altri, en part per la desídia pròpia. Per això, les Corts de 1702, en vindicar per als catalans el dret de comerciar amb Amèrica, iniciaven una nova etapa en la vida del nostre poble. Per a la nostra cultura havia passat ja el moment propici d'actuar políticament a Amèrica. Aleshores, en començar el segle XVIII, ja no en teníem, pràcticament, de cultura pròpia. Però per a la nostra riquesa encara érem a temps. I el comerç amb l'Amèrica, el desig de comerç amb l'Amèrica, fou la força motriu de la nostra renaixença industrial.

Del que hauria pogut ésser una colonització catalana a Amèrica n'és un bell exemple l'expedició que realitzaren a les costes de Califòrnia el cavaller militar don Gaspar de Portolà, fundador de San Fran-

cisco, i el religiós franciscà Fra Juníper Serra, creador de les missions d'aquella contrada. Però aleshores ja la dominació espanyola a Amèrica marxava a la posta, i pocs anys després Bolívar conqueria la seva glòria d'alliberador. Encara no s'havien acabat les conseqüències naturals de les lluites per la independència; encara els governs no havien establert les noves relacions polítiques i diplomàtiques entre la vella metròpoli i les tot just emancipades colònies, quan ja els marins catalans reprenien per llur compte l'intercanvi comercial i assenyalaven la ruta de l'Oceà Atlàntic a la nostra indústria renaixent. I així Catalunya, que ha donat, amb la seva indústria, a l'Estat Espanyol modern, les possibilitats de supervivència, ha creat, també, amb el seu comerç, les bases per a una política hispano-americana de realitats i de mútua conveniència. També, en aquest aspecte dels nostres problemes, la nostra riquesa realitza una funció enaltidora de la nostra cultura, és a dir, de la nostra espiritualitat.

D'una banda, hi ha els estols dels nostres compatriotes establerts a l'altra riba de la mar Atlàntica, els quals formen les meritíssimes colònies dels catalans d'Amèrica, que, en llurs centres, llurs orfeons i llurs periòdics conreen la nostra parla i mantenen sempre encesa la llàntia votiva del nostre esperit pairal. D'altra banda, hi ha els pobles americans, pobles joves, que senten totes les inquietuds de la vida moderna i que, en conèixer els nostres problemes en la realitat objectiva, hi simpatizen i s'hi senten atrets. Aquests esperits cultes, que han conviscut amb nosaltres, i que s'hi han identificat, poden exercir, en la nostra actuació futura, una doble influència benefac-

tora. Poden ajudar-nos amb molta eficàcia en la internacionalització pacífica i cultural del nostre problema bàsic. Poden contribuir, amb llur amistosa i germanívola pressió espiritual, a la concòrdia política entre Catalunya i les altres terres d'Espanya, que tenen, també, llurs colònies a l'Amèrica. Així els pobles americans de nissaga espanyola podrien realitzar, moralment, damunt de l'Estat Espanyol, una acció encaminada a facilitar la solució harmònica del plet català en el conjunt viu dels pobles espanyols, en forma semblant a la que els Estats Units d'Amèrica han realitzat damunt del poble de la Gran Bretanya per aconseguir la solució del problema irlandès dintre de la comunitat lliure de nacions que constitueixen l'Imperi Britànc.

No és sinó obeint les veus més pregones de la nostra nissaga, les veus que ixen del fons més remot de la nostra història per assenyalar-nos els camins irrenunciables de l'esdevenidor, que el més dinàmic dels nostres polítics dels temps moderns, Francesc Cambó, ha iniciat a les terres d'Amèrica la primera de les nostres expansions imperials de gran volada en l'ordre econòmic.

LA RUTA PAIRAL

Donades aquestes premisses ètniques i històriques, ¿quina ha d'ésser la nostra conducta en l'esdevenidor? Les nostres generacions i les generacions dels nostres pares compliren la primera afirmació imperial: restaurar la llengua, mantenir el dret, conservar la riquesa. Ara estem, potser sense que ens n'ado-

nem prou, en la segona funció imperial: estructurar una convivència. Com? Cada poble viu damunt la terra per a realitzar la seva concepció peculiar. La concepció catalana típica és el seny. I precisament perquè el seny no ha tingut encara a la nostra terra una concreció política, és perquè el nostre problema, com a poble, no ha trobat fins avui una solució adequada. Nosaltres, la nostra generació, no solament hem de voler deixar a les generacions que ens succeeixin, una Catalunya més forta, és a dir, políticament més lliure, econòmicament més rica, socialment més justa, espiritualment més culta, sinó que hem de maldar per refer la nostra història en tot allò que sigui possible i útil. Hem de procurar seguir la nostra ruta pairal, continuar la nostra interrompuda tradició, construir amb la nostra tasca en el temps present el pont ideal que enllaci el passat amb l'esdevenidor. Hem de triar entre les tres solucions que ens ofereixen la història i la naturalesa, i hem de triar en forma que, donant a la solució triada tota l'eficàcia del nostre esforç conscient, no comprometem cap de les altres dues per a les eventualitats inescrutables dels temps a venir. La realitat ens assenyala com a solució immediata la solució peninsular. Ens hi hem de lliurar amb tot el nostre entusiasme reflexiu, amb tot el nostre impuls creador, amb tota la nostra empenta persistent. I hem d'actuar de manera que servem intactes totes les altres possibilitats, sense malmetre'n ni comprometre'n cap.

La solució mediterrània, que fou, històricament, la que amb més imminència de plenitud assolí Catalunya, sembla avui la més allunyada, per moltes raons. Cal, però, no oblidar que si, amb el descobriment d'Amèrica, el centre de comerç universal passà de la mar Mediterrània a l'oceà Atlàntc, ara sembla desplaçar-se una altra vegada, aquest cop envers l'oceà Pacífic. I de les dues portelles que el geni de la nissaga humana ha obert a les vies marítimes cap a l'oceà Pacífic, Suez i Panamà, encara una comunica la Mediterrània amb l'Orient asiàtic. A més a més, aquesta mar nostra adquireix una nova importància internacional, amb la reafirmació d'Itàlia com a gran potència. A la recent Conferència Naval de Londres han pogut ésser resolts els problemes dels oceans Atlàntic i Pacífic, però no ha pogut ésser resolt el problema de la mar Mediterrània. Mentre, doncs, els dirigibles i els avions escriuen, sota els cels de totes les latituds, l'interrogant més suggestiu quant a les rutes de l'esdevenidor, no apartem el nostre esguard amorosívol de la mar que serà sempre la mar nostra, car fou el bressol de la nostra civilitat.

La solució occitana la tenim ben possible i ben concreta en la realitat espiritual. La nostra constància i el nostre exemple són un estímul i una companyonia per a aquelles terres germanes de les llengües d'Oc. És prou notòria la influència que ja exerceix la nostra cultura en llurs iniciatives d'unificació ortogràfica i d'afirmació ideal. El Pireneu, entre nos-

altres, no és una frontera. És el cor viu de la pàtria històrica. Tots sentim que es complirà la profecia del poeta "i vindrà un dia que serem tots uns".

La solució peninsular se'ns ofereix amb perspectives insospitades, inajornables. Dos fets recents obren davant nostre panorames d'horitzons il·limitats: la visita dels intel·lectuals castellans i la visita dels periodistes americans.

PENÍNSULA ENDINS

Hi ha, però, dos altres fets reveladors que ens empenyen decisivament Península endins. Un d'aquests fets és el desvetllar de tots els pobles espanyols. Recordo que l'any 1917, quan Catalunya visità Galícia, un dels poetes gallecs ens saludà amb una frase imperial. Cantà Catalunya com a "Mater Iberiarum", mare dels pobles d'Ibèria. Al desvetllament de Galícia, d'Andalusia, de Bascònia, cal afegir ara el desvetllament de Castella, prou visible. En aquest conjunt viu dels pobles espanyols, Catalunya té una missió històrica que no pot, ni vol defugir. L'altre fet revelador, és la creixença imperial de Barcelona. L'atracció directa, física, de la nostra gran capital s'exerceix avui damunt totes les terres catalanes, damunt totes les terres que convisqueren històricament amb nosaltres en la comunitat d'un mateix reialme, damunt totes les terres que, vora la mar, resseguint la costa peninsular, arriben fins a les envistes de la Moreria. És molt conegut el fet de la nombrosíssima colònia murciana que viu a Barcelona. No és tan conegut, però no és menys significatiu, el fet que el

nombre de naturals d'Almeria que viu a Barcelona sigui molt més nombrós que el que viu a Madrid. Així, és ben curiós de constatar que les mateixes rutes seguides pels nostres comtes i reis en llurs expedicions militars, són avui recorregudes, en sentit invers, pels treballadors d'aquelles terres que vénen a retre a Barcelona el tribut de llurs braços. No sembla sinó que aquells comtes i aquells reis asseyalaren ja, segles enrera, el camí obert a l'expansió imperial de Barcelona.

LA FUNCIÓ IMPERIAL DE BARCELONA

I tots aquests elements de treball i de creixença, que acuden a Barcelona, atrets per la seva capacitat d'imperi, hi són acollits amb gest maternal, hi són assimilats i refosos en la fornal indígena, moltes vegades d'ençà mateix de la primera generació. El cant rítmic de les seves fàbriques, la blavor del seu cel i de la seva mar, la llum enlluernadora dels seus carrers, atreu a Barcelona la gent feinera de totes les terres d'Espanya, que Barcelona transforma imperialment en l'alambí misteriós de la seva etnicitat incoercible, en el laboratori incansable de la seva catalanitat magnífica. Una capital com Barcelona, la creixença triomfadora de la qual no poden deturar ni l'hostilitat de governs incomprensius, ni la pèrdua de la capitalitat política, ni les invasions, ni les guerres, ni els setges, ni les epidèmies, ni les bullangues, ni el terrorisme, ni les mans barroeres de la ignorància, és indubtablement cridada a les més altes destinacions històriques.

La impulsió inicial que ha informat la grandària de Barcelona és el catalanisme, és a dir, el sentiment de pàtria catalana. I la seva raó de capitalitat l'empeny, irresistiblement, a realitzar les concepcions polítiques del catalanisme, concepcions que facin possible i fecund el normal desenvolupament del sentit nacional del seny. Per a tenir i desplegar una idea imperial, no constitueix un obstacle l'ésser un poble geogràficament o territorialment petit. Tots els grans pobles imperials del món, de Roma a Anglaterra, han estat petits en llurs orígens. Però, sense deixar d'ésser territorialment petits, els pobles poden tenir també llurs conceptes imperials. Holanda i Portugal han col·laborat activament a l'expansió marítima i colonial d'Europa. Holanda i Suïssa, per la força de llur pensament, són avui la Seu de les més altes institucions de caràcter internacional. Noruega ha donat al món el geni universal d'Ibsen i la inquietud fecunda dels "tramps".

ESPERIT DEMOCRATIC I APETÈNCIA FEDERATIVA

Prat de la Riba notava que Catalunya ha concebut sempre el dret com a fruit de la consciència del poble, com un producte de l'esperit nacional. El nostre poble agermana avui en una síntesi suprema els dos principis rectors i motors de tota la seva actuació col·lectiva: la llibertat individual, que té la seva expressió concreta en el culte a la llar, el "home" dels pobles anglosaxons; i la llibertat política, amb el seu respecte orgànic a les jerarquies socials. Aquest

doble corrent, que flueix i brolla amb naturalitat del catalanisme, dóna a la seva orientació imperial les dues condicions que la fan políticament viable: l'esperit democràtic i l'apetència federativa.

Coincideix avui aquesta fase imperial del nostre fet viu amb un estat de consciència universal favorable a l'organització de la convivència. Coincideixen, arreu del món, la màxima intensitat en l'afirmació nacionalista i la màxima extensió de les estructures estatals. Aquestes dues forces no són ja contradictòries, sinó complementàries. Irlanda n'és un exemple que podríem anomenar gràfic. Com tots els altres pobles d'aquesta comunitat lliure de nacions que integren l'Imperi Britànic, ha resolt el problema de la independència sense la separació. Avui gaudeix d'una vida interior i exterior lliure. Pertany a la Lliga de les Nacions. Nomena representants diplomàtics on vol. I el fet de pertànyer a l'Imperi Britànic no constitueix per a Irlanda cap mena d'afebliment de la seva personalitat nacional, sinó tot el contrari. Per aquest fet, com a exemple, Irlanda ha pres part, oficialment i directament en les deliberacions i els debats de la Conferència Naval de Londres, amb la seva pròpia i peculiar representació, mentre hi eren absents països de tanta importància en la història marítima del món com Espanya, Holanda, Portugal i Noruega.

NOVES FÓRMULES DE CONVIVÈNCIA

Europa travessa avui uns moments crítics, de vacil·lació, de desorientació. Trencada per la guerra la unitat moral europea, el nostre vell continent cerca ara noves fórmules de convivència que li permetin reprendre la seva funció normal en l'economia del món. Veu aixecar-se davant seu els Estats Units d'Amèrica, amb 120 milions d'habitants; l'Imperi Britànic amb 400, la Rússia soviètica amb 150, la Xina enigmàtica amb 450... I es troba dividida i confusa. Instintivament recerca un camí per a sortir d'aquesta situació. Locarno ha estat una treva. Però cal convertir aquesta treva en una col·laboració activa. El projecte d'Unió Federal europea és una exploració liminar en aquest sentit.

La Conferència Naval de Londres ha demostrat que, mentre els Estats Units, l'Imperi Britànic, Amèrica i Asia, s'han entès, França i Itàlia no s'han pogut entendre. Stresemann i Briand aconsegiren iniciar l'atansament entre Alemanya i França. Ningú no ha pogut aconseguir encara un atansament cordial entre França i Itàlia. Per a la resolució adequada d'aquesta fase crítica del problema europeu, caldria la intervenció eficaç d'una tercera potència. Agudament observà temps enrera el nostre Francesc Cambó que les diferències entre Itàlia i França podrien ésser fàcilment resoltes dintre de la comunitat d'un bloc llatí. Però, per tal que Espanya pogués participar eficaçment en una entesa llatina, caldria que abans resolgués el seu propi problema constituent,

peninsular. I qualsevol temptativa seriosa per a resoldre aquest problema requereix, com a condició prèvia, el reconeixement del fet català, la solució del nostre plet.

L'IDEAL IBÈRIC

La funció imperial de Catalunya en la política espanyola ha d'ésser l'ideal ibèric. Aquest, però, no ve determinat, únicament, per les exigències de la realitat europea; és, alhora, conseqüència de la projecció peninsular a les terres d'Amèrica. Mentre l'Amèrica anglosaxona ha sabut estructurar-se en organismes poderosos, l'Amèrica espanyola es dispersa en esforços no sempre coincidents. Una tendència natural decanta els pobles de l'Amèrica del Sud a cercar contactes enfortidors. L'entesa entre la República Argentina, el Brasil i Xile n'és un indici. I és clar que una organització estatal, que donés a tota la Península una aptitud de convivència, influiria en el mateix sentit damunt dels pobles americans d'origen ibèric.

LLIBERTAT I SOLIDARITAT

Aquests són els grans problemes que agiten avui els pobles i preocupen els estadistes. Amb la guerra mundial han triomfat definitivament dos grans principis: la llibertat del pobles, els drets internacionals de l'home, el dret dels pobles a disposar d'ells ma-

teixos; i la interdependència de l'economia universal, la solidaritat econòmica de tots els països.

Nosaltres vivim encara, i cada dia viurem amb més intensitat, una civilització industrial, que suposa, necessàriament, la democràcia, el nacionalisme, la idea imperial de convivència. Un fet transcendental d'aquesta civilització és que, en els nostres dies, passa de l'etapa gairebé exclusiva del carbó a l'etapa en què apareixen el petroli i l'electricitat, com a instruments nous de progrés industrial. En cessar aquest monopoli del carbó en el mecanisme de la prosperitat, la indústria es democratitza encara. El petroli i, sobretot, l'electricitat, transformen les condicions econòmiques del món, democratitzen l'economia universal. Cap poble ja no exercirà una hegemonia financiera. Cap poble ja no exercirà una hegemonia marítima. Aquestes hegemonies seran exercídes en l'esdevenidor per grans estructures superestatals o interestatals. Hi participaran tots els pobles que tinguin aptitud de convivència.

Davant de tos aquests espectacles biològics, davant de tots aquests fenòmens econòmics, cal que Catalunya tingui prou força de voluntat per a convertir el que és una llei històrica coincident amb el seny del seu propi esperit, en una apetència conscient d'imperi.

Es evident que la missió de les actuals generacions europees consisteix a cercar i trobar la fórmula que pugui conciliar en una síntesi fecunda aquestes dues idees: la idea nacional, és a dir, el principi espiritual de l'autonomia de les cultures; i la idea imperial, és a dir, el principi polític de l'estructuració internacional, de la solidaritat econòmica,



Aquestes dues idees concorden perfectament amb les dues directrius potencials del nostre imperialisme. Europa és, encara, la cultura, la nostra cultura mediterrània, hereva de Grècia i de Roma. Amèrica és ja la riquesa, l'element material en la nostra concepció dinàmica. Es per això que Catalunya ha de cercar, amb la integració espiritual occitana, el contacte i el mode de col·laboració amb el sentit romà i hel·lènic de la cultura europea. I ha de cercar, també, amb l'estructura peninsular, ibèrica, i la seva normal projecció a l'altra banda de l'Atlàntic, el contacte i el mode de col·laboració amb el sentit universal de la riquesa americana.

UNA HARMONIA EN UN CONJUNT

La idea de convivència substitueix, en les nostres concepcions imperials, la idea de domini. Però aquesta convivència tampoc no ha de tenir un regust de subordinació, sinó un sentit de coordinació.

Es per això que, a nosaltres, no ens acaba d'agradar la fórmula de la varietat dintre de la unitat, tan usada sovint per a expressar el mecanisme de la convivència. Es una frase propícia a l'equívoc. Cal no confondre la unió amb la unitat ni la diversitat amb la varietat. Més encara que de la varietat dintre de la unitat, ens plau parlar de l'harmonia en el conjunt. Una harmonia en el conjunt és, també, el mecanisme meravellós de l'univers, on cada element ocupa el lloc que li pertoca, el seu lloc propi, sense pertorbar els moviments dels altres; influint-hi, però, en el sentit de la coordinació total.

Es clar que una empresa imperial no és una tasca fàcil. Requereix un treball constant, un esforç intel·ligent i continu, de cada dia, de cada hora. Si el preu de la llibertat és la vigilància perpètua, el preu de l'imperi és l'aplicació incessant. Cal no sentir impaciències, cal no sentir descoratjaments. Si hem d'utilitzar els més greus obstacles de la multiplicitat i de la diversitat com a elements nous i vius d'una harmonia superior, per a bastir la síntesi de la nostra concepció imperial, caldrà enlairar-nos a la regió serena on totes aquelles realitats distintes coincideixen en un punt de convergència. Dues dissonàncies fan una harmonia. Dues palmeres que s'acosten formen un arc gòtic. El so i el moviment ens assenyalen, doncs, la tendència espontània de l'esperit i de la natura a resoldre en harmonia les dissonàncies, a construir elements nous amb la coincidència d'elements distints. Quant més profundes siguin, o més allunyades semblin, les diferències inicials, caldrà enlairar-se més amunt per a cercar els punts de convergència. I en aquesta ascensió ideal l'esperit es purifica i es neteja.

La concepció imperial d'Enric Prat de la Riba s'identifica íntimament amb la inspiració poemàtica de Joan Maragall, quan canta:

Terra entre mars, Ibèria, mare amada,
tots els teus fills et fem la gran cançó;
en cada platja fa son cant l'onada,
mes terra endins hom sent un sol ressò.

SÍNTESI DE LA NOSTRA CONCEPCIÓ IMPERIAL

Així l'ideal ibèric, segons la concepció de Prat de la Riba, ha d'ésser com una contribució de les terres hispàniques al progrés universal. No ha d'ésser solament una concepció geogràfica que superi les diferències entre els pobles espanyols. Cal omplir aquesta concepció geogràfica amb un contingut hegemònic, en donar-hi un sentit peninsular. Però àdhuc aquest sentit peninsular fóra una fórmula buida sense una inspiració política. Aquesta inspiració política ha d'ésser, quant a Catalunya, l'imperi del seny pairal en la coordinació efectiva i profitosa de les cultures i de les economies hispàniques, peninsulars i transatlàntiques.

Vivim uns moments decisius, no sols en la història de Catalunya, no sols en la història d'Espanya, no sols en la història d'Europa, en la història del món. Per primera vegada, després de la nostra decadència, coincideix la integritat del nostre pensament imperial: cultura i riquesa, amb els grans corrents universals. No ens podem desentendre del que passa al nostre entorn. Hem de contribuir, amb la integritat del nostre pensament i amb la integritat del nostre treball, a enriquir el patrimoni comú de la nissaga humana.

I així la nostra cultura, informada i amarada del seny pairal, recolzada en un poder polític, i econòmic, que sigui un instrument de difusió prou flexible i vigorós alhora, podrà contribuir un dia, no

llunyà, per primera vegada, amb una empremta definitiva i pròpia, a l'enfortiment i a la grandesa de la cultura del món, i la història del pensament català serà aleshores una pàgina indestriable i ineludible en la història del pensament universal.

L'edició del present fascicle, autoritzada i revisada pel seu autor, forma part de les *Publicacions de la* JOVENTUT *de la Lliga Regionalista*, de Barcelona, i ha estat costejada per la mateixa. N'ha estat acabada la impressió, a cura dels tallers Sarrià, A. G., el dia 30 d'agost de 1930




BIBLIOTECA
NACIONAL
BN



60984 81800